

MOZAIK, nadgrobna ploča dječaka Aurelijana iz Salone, III. st. Split, Arheološki muzej

ulazu u jezgru naselja nalazi se vanjski gradski trg na kojemu se sastaju ulice predgrada; sa S strane prilaz trgu brani renesansni bastion s gradskim vratima (1539–47); na monumentalnome pročelju bivše gradske palače očuvane su romaničke bifore (XIII. st.); gradska loža (XVII. st.), otvorena s triju strana, smještena je poput vidikovca na platou jedne bivše obrambene kule. Na gl. trgu, u središtu naselja, nalazi se romaničko-gotička zvonik-kula s nazubljenim prsobranom na vrhu (XIII/XIV. st.) i renesansna palača—kaštel, s pregradnjama iz XVI–XIX. st. Ispod cijeloga središnjega trga nalazi se spremište javne cisterne; ušćuvana kamena grla s gradskim grbom u reljefu potječu iz XIV. i XV. st. — Župna crkva Sv. Stjepana velika je jednobrodna građevina s poč. XVII. st. građena još u oblicima kasnorenesansne palladijske arhitekture. Slika *Posljednja večera* u svetištu pripisuje se Stefanu Celestiju (XVII. st.); mramorni kipovi na gl. oltaru kvalitetan barokni rad venec. kipara Francesca Bonazze iz 1725; vrijedan je rezbarski rad barokni naslonjaci (XVIII. st.); slike na stropu izveo je krajem XVIII. st. neoklasicist Giuseppe Bernardino Bisson; orgulje su rad Gaetana Callida (Venecija, XVIII/XIX. st.). Među srebrnom opremom crkve ističu se pozlaćeni pokretni oltarić s reljefima Raspeća i svetaca (gornjotal. rad iz druge pol. XIV. st.), procesijski križ iz XIV. st. s ukrasom na dršci iz XV. st., kalež s ukrasom u emajlu (XV. st.), pacifikal (1606), relikvijar (XVII. st.) i svijećnjaci (iz 1714. i 1739). — U Motovunu djeluje Likovna galerija s fundusom djela suvremenih umjetnika.

LIT.: A. Mohorović, Prikaz i osnovna analiza nekih istaknutih urbanističkih i arhitektonskih objekata na području sjeverozapadne Istre, *Bulletin JAZU*, 1954, 5–6. — M. Perišić, Djela obrađenog metala u sakralnim objektima Istre, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 1981, 4–5. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. — J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992.

Iv. Mat.

MOVRIN, Zlatko, fotograf (Bosanski Brod, 1. XII. 1920 — Zagreb, 22. I. 1981). Fotografijom se bavi od 1950. Začetnik je tzv. industrijske fotografije; snimao je strojeve s namjerom da u odabranom motivu otkrije estetsku dimenziju. Samostalnu izložbu »Svjetlo i čelik« priredio je u Zagrebu 1955.

MOZAIK, tehnika ukrašavanja podova i zidova sitnim kockicama od kamena, cigle ili stakla položenim na podlogu od žbuke. Najstariji poznati primjerci mozaične umjetnosti na Sredozemlju datiraju se oko ← 400. U Grčkoj, Maloj Aziji i Siciliji izvedeni su u tehnici neobrađenih oblutaka koju su poslije Rimljani nazivali *opus barbaricum*. Prikazuju mitološke scene, prizore lova, te biljne i geometrijske ukrase često po uzoru na motive s oslikanih vaza. Na Sredozemlju ta se tehnika dugo zadržala, o čemu svjedoče mozaici s Delosa iz sred. ← II. st.

Novo razdoblje u razvoju mozaika počinje upotrebom rezanih kockica. Materijal i dalje ostaje prirodni kamen, posebno mramor zbog lake obrade i punine boje. U ← III. st. nastaju poznati mozaički centri, a javljaju se i prva imena majstora poput Sososa u Pergamu, Hephaistona i Asklepiadesa iz Fenicije. U istomu se razdoblju pojavljuju i dvije različite mozaičke tehnike: *Opus tessellatum* i *opus vermiculatum*. *Vermiculatum* je raden od sitnih kockica međusobno čvrsto spojenih. U toj su se tehnici često izrađivale slike-amblemi koji su se ugrađivali u ornamentalni okvir od *tessellatuma*. *Tessellatum* je izveden od kockica nejednake veličine i formata tako da je podloga često vidljiva.

U kasnorepublikansko doba druge pol. ← II. st. prenosi se umjetnost mozaika u Rim. Za razliku od grčko-helenističkih mozaika, rimski je m. potčinjen prostoru. Uokviren bordurom koja ga odvaja od zida, dobiva karakter prostirača, a figuralni prizori, premda plastično oblikovani, uklopljeni u stroge geometrijske sheme kompozicije gube iluzionistički dojam. Stoga se podne slike »Aleksandrova bitka« u Napulju ili prikaz »nepomenjena poda« smatraju kopijama grčkih izvornika.

Tijekom I. st. prevladava novi monokromni stil koji vrhunac doživljava u II. st. a ograničen je uglavnom na Italiju. U II. i III. st. ponovno se veća važnost pridaje boji i velikoj figuralnoj kompoziciji koja se umeće u složeni sustav kružnica, kvadrata i poligona. Od III. st. nastaju pretežno zidni mozaici ali i podni mozaik ostaje sve do VI. st. čest umjetnički izraz. Najbolji su primjeri iz toga razdoblja mozaici Teodorove bazilike u Aquileji iz 320. i mozaici Velike palače u Carigradu iz V. i VI. st. Poslije 313. uz poganske teme pojavljuju se starozavjetni biblijski motivi odliku-